

SWE SPORTS

KÄLKSPORT HAMMARSTRAND

**Förstudie om en framtida utveckling av
kälksportanläggningen**

POPULÄRUTGÅVA AV PROJEKTRAPPORT

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden

KÄLKSPORT HAMMARSTRAND

Förstudie om en framtida utveckling av kälksportanläggningen. Populärutgåva av projektrapport.

PROJEKTÄGARE

Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundet

Besöksadress: Idrottens Hus, Skansbrogatan 7, 118 60 Stockholm

E-post: info@swesports.org

Tel: +46 8 699 60 00

Hemsida: www.swesports.org

PROJEKTGRUPP

Hasse Abrahamson – Projektledare

Thomas Reinelöv – Bitr. Projektledare

Niclas Bentzer- Projektadministratör

PROJEKTPERIOD

2021-03-21 till 2022-06-17

FINANSIÄRER

Förstudien är genomförd med ekonomiskt stöd från Europeiska Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Leader 3sam och Ragunda Kommun.

PUBLICERING

Populärutgåvan av projektrapporten publicerades: 2022-06-17

FORMGIVNING OCH LAYOUT

Populärutgåvan av projektrapporten har formgivits och layoutats av Niclas Bentzer. Samtliga foton är tagna av Roger Strandberg.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Syfte och mål.....	4
2. Sammanfattning aktiviteter A.1-A.11	6
A.1 Källsportanläggningen.....	7
A.2 Föreningen Hammarstrands Rodelklubb	10
A.3 Media och kommunikation	12
A.4 Infrastruktur.....	13
A.5 Samhällsstruktur	16
A.6 Kullstabergets Aktivitetspark.....	17
A.7 Samverkan idrottsorganisationer nationellt och internationellt.....	19
A.8 Turism	20
A.9 Miljö- och klimatfrågor	22
A.10 Investeringar.....	23
A.11 Driftkostnader.....	25
3. Sammanfattning Aktiviteter B.1-B.6.....	28
B.1 Reparation av snöskotrar.....	29
B.2 Belysning 300 m	29
B.3 Kommunikationsanläggning	29
B.5 Vattenförsörjning	29
B.6 Justering bana och målkurva	29
4. Avslutande Rekommendationer.....	31

1. SYFTE OCH MÅL

1. SYFTE OCH MÅL

Syfte och målsättning med projektet är gemensamt för alla ingående aktiviteter A1 – A11, samt för kortsiktiga åtgärder enligt Aktivitet B1-B6, vilket innebär att göra en förstudie kring vilka förutsättningar som kan finnas för att senare genomföra ett mer omfattande utvecklingsarbete kring Hammarstrands rodelbana. Projektets uppdrag är att studera och finna de förutsättningar som finns för att skapa en utveckling av källsporten lokalt, regionalt, centralt och internationellt.

AKTIVITETER INOM PROJEKTET

Långsiktiga aktiviteter A	Kortsiktiga aktiviteter B
- A.1 Källsportanläggning - A.2 Förening Hammarstrands Rodelklubb - A.3 Media och kommunikation - A.4 Infrastruktur - A.5 Samhällsstruktur - A.6 Kullstabergets Aktivitetspark - A.7 Samverkan idrottsorganisationer - A.8 Turism - A.9 Miljö- och klimatfrågor - A.10 InvesteringA11.Driftkostnader	- B.1 Snöskoter - B.2 Belysning 300 m - B.3 Högtalar- /kommunikationsanläggning - B.4 Infrastruktur i området - B.5 Vattenförsörjning, pump etcetera - B.6 Justering av ban- och målkurvor.

2. SAMMANFATTNING AKTIVITETER A.1-A.11

A.1 KÄLKSPORTANLÄGGNINGEN

INLEDNING

I detta avsnitt beskrivs under avsnittet nuläge kälksportanläggningens nuvarande kondition inklusive servicebyggnader och behov av framtida upprustning på kort och lång sikt. Det ges även en nulägesbeskrivning av förhållanden som rör nyttjanderätt av mark, internt transporter, kompetens kring kälksportverksamhet i föreningen Hammarstrands Rodelklubb samt behov av klimatanpassningar för en ny bana.

BAKGRUND

Banbyggnation av kälksportanläggningen i Hammarstrand påbörjades i början på 1960-talet och stod färdig 1964. Innan banan var färdig användes vägen till toppstugan för kälkåkning och 1963 genomfördes den första tävlingen. Banan byggdes med jordmassor i kurvor och genom att gräva ett dike vid raksträckor och mellan kurvor. Från början var bana 1200 meter lång men har sedan dess kortats ner. I samband med banbyggnad uppfördes även ett antal servicebyggnader såsom målhus, klubbstuga, förråd och manskapsbodar. Även en timmerlada flyttades och används som förråd.

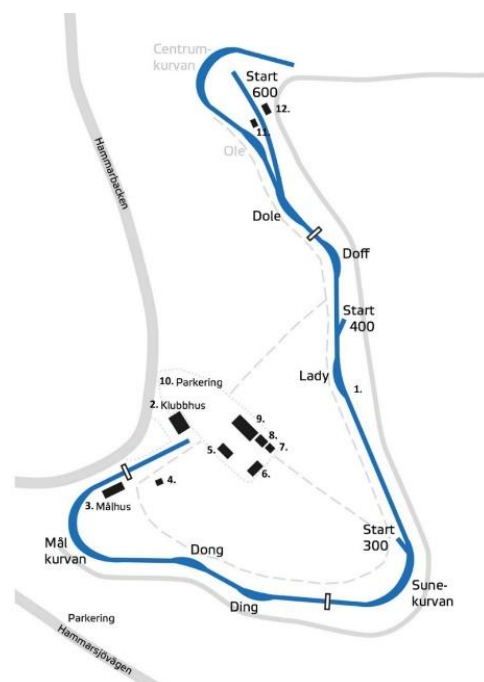
Efter detta har banan byggts om och renoverats i olika omgångar. Kurvor och raksträckor är nu byggda i trä eller betong. Förutom konstbanan har det även skapats möjligheter till annan kälksportaktivitet i form av naturrodel, alpinrodel och snowrace i den så kallade naturbanan.

ANLÄGGNINGENS NUVARANDE KONDITION

I dagsläget finns 10 byggnader på fastigheten kopplade till kälksportverksamheten. Endast klubbstugan innehåller vatten och avlopp. Hammarstrands kälksportanläggning består av Sveriges enda konstbana för idrotterna banrodel, bob och skeleton samt en naturbana för idrotterna alpinrodel, naturrodel och sledcross. Såväl banorna som servicebyggnader har idag relativt omfattande renoveringsbehov.

Besiktning av nuvarande byggnaders status är genomförd på plats av Thomas Reinelöv för projektets räkning i samverkan med extert konsultföretag Compasso och Anders Söderberg under 2021. Bägge har mångårig erfarenhet av kälksport både nationellt och internationellt.

Även internationell expertis har anlitats för att besiktiga nuvarande anläggning om platsens lämplighet för en framtida kälksportanläggning avseende topografi, samt kommit med rekommendationer för utformningen av en framtida anläggning. Det slås även fast i en rapport att de båda internationella förbunden FIL och IBSF står bakom projektet, att etablera en ny och modern kälksportanläggning i Hammarstrand.

Fastighetsöversyn

Nedanstående fastighetsöversyn bygger på den inventering som genomförts på plats av Thomas Reinelöv och Anders Söderberg samt de rekommendationer som lämnats i den skriftliga rapporten efter besök av FIL och IBSF.

Omfattningen på denna fastighetsöversyn beskrivs i Projektrapporten Aktivitet A1. Ur detta omfattande underlag kan nämnas följande 13 olika objekt/objektsdelar:

1. Konstbana, 2. Klubbhus, 3. Målhus, 4. Förråd, 5. Snowrace förråd & bobhus, 6. Manskapsbod, 7. Omklädningsbod/torkbod, 8. Manskapsbod/tävlingskontroller, 9. Verkstad/garage, 10. Parkering, 11. Start hus 600 m, 12. Värmestuga/omklädning, 13. Naturbanan.

Varje del omfattar följande beskrivningar:

Anläggningen i nuvarande skick – Behov på kort sikt – Behov på lång sikt.

Ytterligare behov. Det finns behov av ytterligare förrådsutrymmen och carport för maskiner. Det finns även behov av att förbättra naturbanan för att öka säkerhet och tillgänglighet. En samverkan med andra organisationer, ex skidanläggningen, som har sin verksamhet i närheten gällande gemensamma servicebyggnader, persontransporter, drift och underhåll är intressant att utreda vidare.

Inom ramen för projektet Källsport Hammarstrand kommer delar av nuvarande konstbanan befintliga trästruktur att bytas ut. Arbetsinsatsen utförs av mestadels ideellt arbete medan projektet står för delar av materialkostnader. Ett konsultföretag, Compasso, nyttjas för delar av arbetet. Projektet står för kostnaden. Syftet är att få banan i skick att kunna användas på ett säkert sätt fram tills att en ny bana kan färdigställas. De kortsiktiga åtgärderna som genomförs inom ramen för projektet beskrivs utförligt under kapitel 4.2.1 Aktivitet B - Kortsiktiga åtgärder.

MARKAVTAL, NYTTJANDERÄTT, DISPOSITIONSMÖJLIGETER

Konstbana, naturbana och samtliga byggnader Hammarstrands Rodelklubb förfogar över ligger på fastigheten Hammaren 7:1. Nuvarande ägare av fastigheten är företaget Kullstabacken i Hammarstrand AB (org. 556811-5744) som i sin tur ägs till 95 % av företaget Aktiebolaget Ragundadalens Turistanläggningar (ARTA) (org. 559021-1891) och 5 % av Ragunda Kommun (org. 212000-2452). Ensam ägare av Aktiebolaget Ragundadalens Turistanläggningar AB är Bo Paulsson.

Hammarstrands Rodelklubbs nyttjanderätt av marken och byggnaderna på fastigheten regleras i ett arrendeavtal som tecknades mellan dåvarande markägare Elefantberget AB och föreningen år 2011. Arrendetiden sträcker sig 50 år och löper därmed ut 2061.

I arrendeavtalet regleras Hammarstrands Rodelklubbs nyttjanderätt av del av fastigheten Hammaren 7:1 och möjligheter att uppföra nya byggnader och att förändra befintliga byggnader om detta främjar verksamheten. Det finns dock några oklarheter i arrendeavtalet där ägandeskapet av byggnader kan tolkas på olika sätt.

Majoritetsägaren Bo Paulsson har uttryckt att ett tydligare arrendeavtal bör arbetas fram. Även RF:s sakkunnige på anläggningsfrågor, Daniel Sandström, pekar på detta och fick vid ett möte den 1 oktober 2021 uppdraget att lyfta arrendeavtalet med sakkunniga jurister på RF.

Majoritetsägaren i Kullstabacken i Hammarstrand AB har aviserat ett önskemål om att avyttra sin andel genom försäljning. Hur än den framtida ägarstrukturen ser ut är det av största vikt att trygga idrottens framtid på fastigheten genom långsiktiga avtal med fastighetsägare alternativt självägande.

ANLÄGGNINGSERFARENHET – KOMPETENS OM KÄLKSPORT

Genom åren har Hammarstrands Rodelklubb skaffat sig mycket stor erfarenhet av såväl banbygge som att arrangera stora tävlingar. Det har hållits tio olika mästerskapstävlingar under åren i banrodel. Allt från junior EM till Senior VM. Detta gör att Hammarstrand är den ort som efter de tre stora (Oberhof, Königssee och Igls) arrangerat flest mästerskap i banrodel.

Kompetens inom banbyggnad har införskaffats genom åren delvis genom ”learning by doing” men även genom internationell medverkan vid banbygge i Hammarstrand. Thomas Reinelöv och Anders Söderberg har stor erfarenhet av internationella banor. Anders har även varit medlem i FIL:s tekniska kommitté för banrodel.

Säsongen 2021/2022 krävdes det cirka 1200 timmars arbete för att bygga banan. Kommande behov uppskattas 4 personer på heltid under 4 månader med start i mitten på november.

Förutom enstaka nationella tävlingar i bob har det tidigare inte arrangerats några större event inom vare sig bob eller skeleton i Hammarstrand.

UTVECKLING/KLIMATANPASSNING AV FRAMTIDA ANLÄGGNING

Sveriges Klimat- och miljömål redovisas under Aktivitet A9 Klimat och miljö tillsammans med nulägesredovisning av klimatdata gällande temperatur, nederbörd och snötäckt mark för Ragundadalen. Med bakgrund av dessa redovisningar är det av yttersta vikt att framtida investeringar i utveckling av Hammarstrands kälksportanläggning också bygger på en framtida hållbarhet, där en hållbar idrottsrörelse tar ansvar och bidrar till en bättre miljö, ett livslångt idrottande och ett samhälle där man tar hand om varandra och ser till allas behov och välmående. Även för att säkerställa turistverksamhet finns behov av artificiell snö i naturbanan. Ett för oss styrande dokument är Riksidrottsförbundets ”Idrotten – en samhällskraft för hållbarhet”.

Det framgår tydligt att stora klimatförändringar skett de senaste 100 åren vilka inte gynnar vintersport. Klimatdata visar tyvärr även en dyster prognos för framtiden där medeltemperaturen förväntas fortsätta stiga och antalet vinterdagar minskar. Slutsatsen blir att en anläggning med artificiell kyla är ytterst viktig för att kunna säkerställa kälkåkningen på is.

INTERTRANSPORTER

För att skapa en fungerande logistik vid kälksportaktivitet i banan och ett flöde som innebär mesta möjliga tid på kälke krävs någon form av persontransporter inom anläggningen. I dagsläget löses persontransporten från målet till starten med personbil och släpvagn. Körsträckan är cirka 1000 meter på väg som ägs och förvaltas av en vägsamfällighet. Körsträckan är kuperad. Denna typ av transport är kostsam, miljöovänlig, personal- och resurskrävande samt att det föreligger viss olycksfallsrisk vid körning av bil med släp i kuperad miljö med halt underlag och delvis stort antal människor i rörelse i anslutning till vändplats och parkering.

I Projektrapporten Aktivitet A9 presenteras faktauppgifter kring Konstisbanan och Naturbanan men också ett flertal tänkbara lösningar på ett mer automatiserat flöde. En ekonomisk uppgörelse med slalombacken skulle kunna träffas gällande fördelning av intäkter kopplat till liftkortsförsäljningen för nyttjandet av naturbanan. Föreningen skulle fortsatt kunna skapa intäkter genom uthyrning av kälkar.

En annan lösning vore att inom kälksportanläggningen anlägga ett eget liftsystem som kan transportera personer och kälkar mellan målet och starten. Beroende på utformning av liftlösningen skulle denna kunna nyttas även av konstbanans åkare samt publik och funktionärer.

SLUTSATSER

Presenteras i Projektrapporten A1.

REKOMMENDATIONER

Projektet Kälksport Hammarstrand vill lämna följande rekommendationer gällande en framtida utveckling av Hammarstrands Kälksportanläggning:

1. att en ny anläggning ska ha tillgång till konstfrysning, vara takbeklädd och ha solskydd för att optimera maximal nyttjandegrad samt minska driftskostnader i form av behov av arbetskraft.
2. att en ny anläggning ska byggas med fokus på målgrupperna barn, ungdomar i enlighet med FILs och IBSFs rekommendationer samt turister.
3. att en ny anläggning ska byggas så att klimatpåverkan blir så liten som möjligt.
4. att samverkan med kommun, region, näringsliv, markägare, nationellt förbund, internationella förbund och andra idrottsorganisationer är viktigt för att få till investering av en ny anläggning samt drift och underhåll.
5. att håll insatser i nuvarande anläggning till ett minimum för att kunna genomföra åkning från 300-400 meter på ett säkert sätt. Undvik större investeringar tills det är helt klarlagt om en ny anläggning kan byggas.
6. att säkra tillgång till fastigheten genom nytt arrendeavtal alternativt köp av fastigheten
7. att utveckla turistverksamhet för ökade intäkter och kännedom om kälksport.
8. att den fortsatta utvecklingen av kälksportanläggningen i Hammarstrand bedrivs i ett flerårigt perspektiv
9. att en projektplan för utvecklingen av kälksporten i Hammarstrand upprättas

A.2 FÖRENINGEN HAMMARSTRANDS RODELKLUBB

INLEDNING

Idrottsföreningen Hammarstrands Rodelklubb driver kälksportanläggningen i Hammarstrand och erbjuder medlemmar och turister möjlighet till olika former av kälkåkning på is och snö. I detta avsnitt tittar vi lite närmare på föreningens organisation och verksamhet.

BAKGRUND

Den 6:e oktober 1960 bildas en interimsstyrelse för idrottsföreningen *ARTA Bobklubb*. ARTA är en förkortning av Aktiebolaget Ragunda Turistanläggningar och var det delvis kommunalt ägda bolaget som vid tiden verkade för turismutvecklingen. Bland annat byggdes slalombacke, curlinghall och en upprustning av hotellet. I en historisk tillbakablick lyfter projektet fram en 50 årig kälksportsverksamhet och en storhetstid de första 30 åren med mycket internationell verksamhet.

1969 byter föreningen namn till *Hammarstrands Bob- och Rodelklubb* för att sedermera under 1970-talets första hälft blir endast *Hammarstrands Rodelklubb*. Under pandemiåret 2020 har föreningen fått ett uppsving. Då Hammarstrands Rodelklubb fortsatt innehar Sveriges enda anläggning för bob, rodel

och skeleton vändes blickarna åter mot Ragundadalen när resor utomlands för träning och tävling omöjliggjordes.

NULÄGE

I avsnittet *Organisation* beskriver vi den organisatoriska utveckling som Hammarstrands Rodelklubb nu är inne i. Förutom alla volontärskrafter som gjort ett fantastiskt arbete inför och under de två senaste säsongerna, har föreningen också tagit stora steg i sin organisationsstruktur och levandegjort verksamheten och klubbens inre struktur till en helhet som lovar gott i det fortsatta arbetet. I avsnittet *föreningsdemokrati* beskriver vi förtroendevalda organ, mötesstrukturer samt stadgar och årsmöten. Vid granskning av årsmötesprotokoll från 2019 och framåt kan inte annan slutsats dras än att föreningens verksamhet bedrivs i enlighet med gällande stadgama.

I ett längre avsnitt om *Medlemskap och Medlemmar* konstateras att Hammarstrands Rodelklubb numera är medlem i Svenska Skridsko, Kalk- och Rullidrottsförbundet. Antalet medlemmar uppgår 2021 totalt till 84 stycken. 38 kvinnor (45 %) och 46 män (55 %). Utifrån idrottens mål om att det ska finnas loka möjligheter att utöva och leda idrott oavsett kön och att fördelning 40/60 anges som acceptabel könsfördelning inom ex förtroendevalda organ kan könsfördelningen i Hammarstrands Rodelklubb anses god. De flesta medlemmarna är 40 år eller äldre. Föreningen bedriver utöver föreningsverksamhet både prova-på verksamhet och turistisk verksamhet i anläggningen. Både avseende åkning i banrodel och skeleton men också i sledcross och alpinrodel i naturbanan. Dessa grupper utgör en stor potential för medlemsrekrytering.

Vid genomläsning av senaste årens verksamhetsberättelser framgår en tydlig bild av att den *Idrottsliga verksamheten* i föreningen mestadels består av underhåll i anläggningen samt sporadisk åkning i naturbanan. Vi konstaterar att den idrottsliga verksamheten behöver utvecklas i takt med kalksportanläggningen och klubbens framtida utveckling. Flera sådana steg noteras under senaste vinterperiod 2021-2022.

SLUTSATSER

Presenteras i Projektrapporten A2.

REKOMMENDATIONER

1. Tillsammans med förbundet jobba för att Hammarstrand fortsatt ska ingå i FILs vouchersystem.
2. Omsättning och det egna kapitalet bör ökas för att klara av nödvändiga investeringar och oförutsedda händelser.
3. Fortsatt samverkan med RF-SISU Jämtland Härjedalen och förbundet med målet att utveckla föreningen ytterligare och attrahera fler människor med kompetens och vilja att utveckla föreningen och dess verksamhet ytterligare.
4. Hammarstrands Rodelklubbs tillgång till marken där befintlig finns och potentiellt ny anläggning ska placeras behöver tryggas genom översyn av gällande arrendavtal med nuvarande jordägare.
5. Att Hammarstrands Rodelklubb och Svenska Skridsko-, Kalk- och Rullidrottsförbundet fortsatt samverkar med Ragunda Kommun, Region Jämtland Härjedalen, RF-SISU Jämtland Härjedalen, andra lokala föreningar och det lokala näringslivet för att få tillstånd en utveckling av kalksportanläggningen.

A.3 MEDIA OCH KOMMUNIKATION

INLEDNING

Delprojekt A3:s inriktning är att kommunicera hela Projekt Källsport Hammarstrand under projekttiden samt att ge underlag till en framtida kommunikationsplan i samstämmighet med banprojektets utveckling. I detta arbete ingår följande områden:

- medianätverk
- att kommunicera projektet
- annonsering, layout
- sociala medier inklusive Facebook och Instagram
- hemsida
- marknad och kommunikation

För arbetet med A3 Media och Kommunikation har projektet anlitat Roger Strandberg via Frilans i Sverige AB. Roger arbetar som kommunikatör inom offentliga sektorn och är en stor tillgång med brett kontaktnät och stor erfarenhet av och inom källsporten.

BAKGRUND

Som bakgrund lyfter vi kortfattat fram Hammarstrands Rodelbana under tre decennier. Det är mot bakgrund av Hammarstrands Rodelklubbs rika historia som vi nu undrar vart tog dessa glansdagar vägen. En epok under 30 år som sakteliga tystnade, en anläggning som inte kunde följa med på den utvecklingstrend som skedde på övriga internationella banor. Men vi ska samtidigt lyfta fram Sveriges längsta snowracebana som under Bosse Näsström engagemang haft en fortsatt god utveckling. Men vad var det som hände när pandemivågen tvingade alla kälkentusiasters blickar att riktas mot vår gamla Nationalarena i Hammarstrand. Skulle det vara möjligt att återigen starta upp verksamheten i rodelbanan.

Vi konstaterar att det är viktigt att aktivt jobba med pressutskick. Mer statistik presenteras i fullskaliga versionen av A3 Media Kommunikation.

INSATSER SOM GJORTS

När det stod klart att vi skulle ansöka om Leader 3sam-projektet Källsport Hammarstrand började arbetet med att mejsla ut en plan för att marknadsföra och dokumentera projektet. Det första som gjordes var att ta fram en kommunikationsplan, omfattande avsnitt om olika informationskanaler, pressmeddelanden, medianätverk samt grafiska profiler. Dessutom behandlas kommunikationsmål, målgrupper, framgångsfaktorer och aktivitetsplaner. Ur avsnittet pressmeddelanden presenteras också 15 länkar till ett flertal olika genomförda medieinslag. Ur avsnittet kanaler omnämns vikten av att arbeta långsiktigt för att bygga upp egna kanaler som vi kan hänvisa till och ha kontroll över själva. Den viktigaste kanalen var därför att bygga upp en helt ny webbsida för Hammarstrands Rodelklubb. Uppmärksammas särskilt arbetet med kanalerna Facebook, Instagram, hemsida (www.hammarstrandsrk.se) och Ragunda kommuns evenemangskalender.

SLUTSATSER

Presenteras i Projektrapporten A3.

REKOMMENDATIONER

1. Att jobba med sociala medier är ett billigt sätt att nå ut till människor utan att det behöver kosta särskilt mycket. Viktigt är dock med en helt egen kanal som www.hammarstrandsrk.se för att marknadsföra olika partners men även för storytelling och för att kunna presentera information tydligt.
2. Eftersom det finns begränsat med resurser för att marknadsföra så är det uthållighet som gäller. Att regelbundet trumma ut budskapet att Hammarstrand och Ragundadalen existerar och vad platsen faktiskt kan erbjuda.
3. Att fortsätta ha en bra dialog med media och framför allt utöka dialogen med näringslivet och kommunen.
4. Något framför allt Hammarstrand skulle tjäna på är ett samlat nätverk med alla upplevelseanläggningar och aktörer samlade under ett ”tak”. När är Kullstaben öppen, var finns vandringsleder, när är skidspåren dragna, när är kälksportanläggningen öppen, vilka evenemang är på gång, vad finns det för andra sevärdheter/upplevelser i området.

A.4 INFRASTRUKTUR

INLEDNING

För att göra Hammarstrands kälksportanläggning intressant för en större internationell målgrupp krävs tillgång till god infrastruktur så att resor till, från och inom destinationen enkelt kan ske. I detta avsnitt tittar vi närmare på tillgänglig infrastruktur för persontransport till Hammarstrand med bil, buss, tåg och flyg.

BAKGRUND

Hammarstrand är centralorten i Ragunda kommun som ligger i östra Jämtland och gränsar mot kommunerna Sollefteå i nordöst, Sundsvall i sydöst, Bräcke i syd, Östersund västerut och Strömsund i nord väst. Avståndet till närmaste större städer i Sverige är:

Stad	Antal invånare	Avstånd
Sollefteå	8643	47 km
Östersund	63 779	96 km
Sundsvall	99 383	108 km
Örnsköldsvik	32 953	160 km

Totalt i närområdet runt Ragunda bor och lever alltså strax över 200 000 människor. Lyfter vi blicken till ett internationellt perspektiv så finns även Trondheim med cirka 182 000 invånare och tillgång till en internationell flygplats endast 356 km västerut.

Tillgång till god infrastruktur är en kritisk faktor för att människor ska kunna ta sig till Hammarstrand och nyttja kälksportanläggningen. Speciellt om den ska bli aktuell för en internationell målgrupp.

NULÄGE

I detta avsnitt tittar vi närmare på det aktuella nuläget kopplat till infrastruktur som möjliggör resande

till och från Hammarstrand. I Projektrapporten för Aktivitet A4 redogörs mer ingående för *bilåkning, tåg, buss, flyg och resor inom Hammarstrand*.

För bilåkning noteras att Riksväg 87 passerar Hammarstrand och skär genom Ragundadalen i öst-västlig riktning. Den sträcker sig från Sollefteå i öst till Östersund i väst. Total sträcka 162 kilometer. För vidare färd från Sollefteå till E4:an och mot Örnsköldsvik samt Umeå används länsväg 355. Från Östersund används E14 för transport västerut mot Åre och Trondheim medan E45 går i nord-sydlig riktning. Från Hammarstrand till Sundsvall används riksväg 86 som går mellan Bispgården i Ragunda kommun och just Sundsvall där den möter E4:an. Total sträcka 84 kilometer.

I den nu gällande Länstransportplanen för perioden 2018-2029 som är framtagen av Region Jämtland Härjedalen på uppdrag av regeringen finns inga planerade investeringar upptagna för riksväg 87. Enligt den regionala transportplanen för 2018-2029 planeras insatser på riksväg 86 genomföras på sträckan runt Kovland till en kostnad av cirka 250 miljoner.

Aktuell restid i bil mellan Hammarstrand och Sundsvall (108 km) beräknas till 1 timme och 29 minuter. För den som körsträckan ner till Stockholm (488 km) beräknas restiden med bil vara 5 timmar och 51 minuter.

I dagsläget saknas möjligheten att transportera sig med persontåg till Ragunda kommun och Hammarstrand. Men under 2021 genomfördes en förstudie av WSP på uppdrag av Kramfors kommun kring förutsättningarna att bedriva persontrafik med tåg på sträckan Umeå – Sollefteå – Östersund med möjliga stopp i Bispgården och Ragunda i Ragunda kommun. Förslaget innebär tre dagliga avgångar från Östersund och lika många från Umeå med två tågsätt. Total restid mellan ändstationerna skulle ligga på 4 timmar och 36 minuter. Restiden från Östersund till Ragunda beräknas till 1 timme och 44 minuter. Från Umeå till Ragunda beräknas restiden vara 2 timmar och 52 minuter. Från Örnsköldsvik blir restiden 2 timmar och 1 minut.

I Östersund finns en tågstation med dagliga avgångar till och från Ånge, Sundsvall, Stockholm och Åre/Duved. Det finns i dagsläget möjlighet att resa vidare till Hammarstrand via buss, hyrbil eller taxi. Sundsvalls central har dagliga avgångar till och från Stockholm söderut, mot Umeå norrut samt mot Östersund i västlig riktning.

Mellan Hammarstrand och Östersund går busslinje 132 med nio dagliga avgångar måndag till fredag. På helger och helgdagar är antalet turer betydligt färre. Endast några av turena angör Östersunds järnvägsstation.

Busslinje 40 trafikerar riksväg 87 och länsväg 355 med sträckningen Östersund – Hammarstrand – Sollefteå – Örnsköldsvik. Från Örnsköldsvik till Hammarstrand finns tre turer att välja bland på vardagar och en tur lördagar och söndagar samt helgdagar. Restid 2 timmar och 45 minuter. Mellan Hammarstrand och Sundsvall trafikeras riksväg 86 av busslinje 30. Inga avgångar erbjuds lördagar, söndagar eller helgdagar. Returresa till Sundsvall från Hammarstrand erbjuds endast vardagar.

För att buss ska bli ett godtagbart sätt att resa behövs kompletterande trafik inom destinationen för att transportera resenärer från Hammarstrands busstation till boenden och källsportanläggningen.

I området kring Hammarstrand finns tre *flygplatser*:

- Åre/Östersund Airport ligger på Frösön utanför Östersund, cirka 106 kilometer väster om Hammarstrand. Dagliga avgångar och ankomster från Stockholm/Arlanda. Flygplatsen tillhandahåller även taxiservice samt hyrbilsservice.
- Sundsvall Timrå flygplats är belägen i Timrå kommun, 21 km norr om Sundsvall och 105 kilometer från Hammarstrand. Erbjuder så gott som dagligen reguljärflyg till och från Stockholm/Arlanda.
- Höga Kusten Airport ligger mellan Kramfors och Sollefteå. Avståndet till Hammarstrand är 100 kilometer. Flygplatsen trafikerar destinationerna Stockholm/Arlanda samt Jakobstad i Finland. Till Höga Kusten Airport kan man resa med bil, tåg och flygtaxi.

Resor inom Hammarstrand

Som tidigare nämnts i avsnittet är transportmöjligheterna inom destinationen viktiga för att möjliggöra resande till och från Hammarstrand kollektivt. För den som anländer utan egen bil måste det vara möjligt att transportera sig och sitt bagage mellan busshållplats, boende och kälksport-anläggningen. Avstånden mellan de olika funktionerna i Hammarstrand är inte långa, men för långa för att det ska vara möjligt att transportera sig med bagage gåendes. Den lokala transporten inom destinationen kan tänkas lösas på olika sätt:

- Var och en ansvarar själv för att boka taxiresor med lokalt taxibolag.
- Boendeanläggningarna ordnar med resor mot betalning eller bakar in summan för transporter i priset för logi och måltider.
- Driftaren av kälksportanläggningen ordnar med lokala resor mot betalning eller bakar in summan för transporter i priset för åkning i anläggningen.

SLUTSATSER

Presenteras i Projektrapporten A4.

REKOMMENDATIONER

1. Opinionsarbete från politik och näringsliv behövs för att hålla uppe standarden på riksväg 86 och 87. En försämring av vägstandarden och sänkta hastigheter kan få negativa konsekvenser för resandet. En standardhöjning med ökade hastigheter och kortare restid vore önskvärt.
2. Se över möjlighet till lokalt resande inom Hammarstrand för en bekväm vistelse för den som inte har egen bil. En dialog mellan boendeanläggningar, turistoperatörer, Hammarstrands kälksportanläggning och Ragunda kommun borde initieras i frågan.
3. Jobba för att bussturer matchar flyg- och tågtider för ökade möjligheter att resa kollektivt.
4. Opinionsarbete för etablering av persontågstrafik mellan Umeå och Östersund med hållplats i Ragunda.

A.5 SAMHÄLLSSTRUKTUR

INLEDNING

Hammarstrand är en tätort i östra Jämtland och centralort i Ragunda Kommun, Jämtlands Län. Detta avsnitt syftar till att beskriva Ragunda kommun och Hammarstrand på en samhällelig nivå med utgångspunkt i demografi, ekonomi samt fritid i syfte att undersöka möjlighet och lämplighet för utveckling av en framtida kälksportanläggning.

BAKGRUND

Demografi. Enligt statistik från SCB hade Ragunda kommun 5208 invånare 2020. 1970 var samma siffra 8473 personer. Under de senaste 50 åren har kommunens befolkning minskat med 3265 personer, eller 39 %. Siffrorna skiljer sig inte från andra glesbygdskommuner i Jämtlands län som Bräcke och Strömsund där befolkningsutvecklingen har samma trend. Sverigemedel gällande antalet kommuninvånare har under samma period ökat med 7336 personer från 28 455 till 35 791 invånare. En ökning på cirka 20 %. Centralorten Hammarstrand uppvisar dock de senaste åren en svag ökning av befolkningsmängden.

Medelåldern i Ragunda kommun är 47 år. 47,2 år för kvinnor och 46,8 för män. Detta är något högre än för riket i stort där medelåldern ligger på 41,4 år. 88,9 % av invånarna i Ragunda kommun är födda i Sverige och 11,1 % är födda utomlands.

Jobb, utbildning och ekonomi. 2020 var, enligt siffror från Arbetsförmedlingen, 8,7 % av invånarna i Ragunda arbetslösa. Samma siffra för riket var 8,5 %. Medelinkomsten var betydligt lägre per månad före skatt i Ragunda med 24 092 kr i jämförelse med Sverige som låg på 28 700 kr. Andelen högutbildade, personer i åldersgruppen 24-64 år med minst tre års eftergymnasial utbildning, är betydligt lägre i Ragunda kommun än i Sverige som helhet. Endast 12,2 % av invånarna i Ragunda är högutbildade i jämförelse med 28,9 % för riket. 9,2 % av befolkningen i Ragunda driver eget företag. Motsvarande siffra i riket är 6,2 %. Största privata arbetsgivare har 175 anställda medan kommunen omsätter 510 helårsarbeten.

I undersökningen Hälsa på lika villkor från 2020 uppskattade 59 % av respondenterna 16-84 år i Ragunda att de är fysiskt aktiva minst 150 minuter per vecka. Trenden är negativ i jämförelse med tidigare undersökning.

Det finns en stor tradition av *vintersport* i Ragunda och Hammarstrand. I slutet av 1950-talet insåg lokalpolitiker behovet av en kompletterande näring till skogs- och jordbruket som i takt med tekniska landvinningar blev allt mindre personalintensivt. Slalombacken med tillhörande lift byggdes i slutet av 1950 och hotellet genomgick en omfattande renovering. I början av 60-talet föddes idén om en kälksportanläggning. 1962 togs första spadtaget och 1964 stod anläggningen redo i sin fulla längd upp till 1200 meter. Men redan 1963 smög man igång verksamheten med de första tävlingarna. Redan 1967 hölls första VM. Lilla Hammarstrand med en befolkningsmängd på ca 1000 personer fullkomligen invaderades av 200 rodelåkare och ledare från 13 nationer. Lägg därtill 100-talet funktionärer, mediarepresentanter, poliser och jurymedlemmar. Amerikanska NBC var på plats och sände live i färg. VM i rodel arrangerades även 1975 och 1981. Flertalet övriga tävlingar i form av EM, världscuper och juniortävlingar arrangerades också. Hammarstrand var under tre decennier VM-regionen i Sverige.

SLUTSATSER

Presenteras i Projektrapporten A5.

REKOMMENDATIONER

1. Kommunala satsningar på att lyfta fram de värden som finns med att bo på orten kan genomföras i olika sammanhang i syfte locka till inflyttning. Exempelvis kampanjer i sociala medier, deltagande på arbetsmässor, osv.
2. Ansvariga tjänstemän för föreningsliv och fritid på Ragunda kommun bör samverka med RF-SISU Jämtland-Härjedalen i syfte att undersöka möjligheterna att stötta föreningslivet att erbjuda fler bam- och ungdomar möjlighet att delta i idrott.
3. En genomlysning av kommunala medel till föreningslivet bör genomföras i syfte att utreda verkningsgraden av genomförda satsningar och i framtiden eventuellt omprioritera dessa då det verkar föreligga en diskrepans mellan satsade medel och upplevd folkhälsa.
4. Klokas satsningar på idrott, kultur och fritid kan ha positiva effekter hälsoområdet men skapar även trivsel och göra orten attraktivare för såväl besökare som bofasta.
5. En satsning på utveckling av turism kan medföra att kommunen får ytterligare en basnäring att luta sig mot för arbetstillfällen.

A.6 KULLSTABERGETS AKTIVITETSPARK

INLEDNING

Uppdraget enligt projektplan är att belysa nuläge och möjliga områden för utveckling av kälksporten i Hammarstrand som en attraktiv del i aktivitetskonceptet kring Kullstaberget. Projektet lämnar härmed en samlad dokumentation som redovisar förslag till ett fortsatt fördjupningsarbete i syfte att lyfta fram möjliga områden som bidrar till en fortsatt utveckling kring Kullstaberget och Kälksporten i Hammarstrand. Målet är att när förstudien är klar, kunna gå vidare in i projekt/delprojekt för utveckling av Konstbanan i Hammarstrand samt att utveckla ett samarbete med intressenter i Kullstabergets aktivitetscenter.

BAKGRUND

I avsnittet bakgrund ges en kortare beskrivning av historia och formell bakgrund till de tre huvudintressenterna kring aktiviteterna på Kullstaberget. Kullstaberget i Hammarstrand AB, Hammarstrands Rodelklubb samt Ragunda kommun.

NULÄGE

I nulägesbeskrivningen noterar vi att *Kullstaberget i Hammarstrand AB* enligt bolagsordning ska bedriva drift av slalombacke samt längdskidspår, uthyrning av skidutrustning samt därmed jämförlig verksamhet. Bolaget skall också idka skogsbruk och därmed förenlig verksamhet. Bolaget är dessutom ägare till flera fastigheter på Kullstaberget bl.a. till fastigheten Hammaren 7:1 där det noteras att det föreligger ett mångårigt avtal om anläggningsärendet med Hammarstrands Rodelklubb.

Vidare beskrivs den verksamhet i *Hammarstrands Rodelklubb* som senaste två säsongerna som har tagit en ny fart till allas glädje. Många gemensamma frågor har diskuterats tillsammans med Kullstaberget i Hammarstrand AB. HRK genomförde föregående säsong en mycket lyckad avslutning med aktiviteter i både konstbanan och i naturbanan. Vid ett tidigare möte mellan Svenska Kälksportförbundet, Ragunda kommun, Leader 3Sam, Region Jämtland Härjedalen och

Hammarstrands Rodelklubb noterades ett intresse kring utveckling av Hammarstrands källanläggning. Överenskomms därefter om att starta ett Leaderprojekt i syfte att utreda förutsättningarna för en framtida verksamhet med Hammarstrands Källbana i samverkan med andra aktörer i området

I nulägesbeskrivning noteras att Ragunda kommun är en av Sveriges 290 kommuner och består av cirka 5000 invånare. Kommunerna ansvarar för merparten av den samhällsservice som finns där vi bor. Bland de viktigaste uppgifterna är förskola, skola, socialtjänst och äldreomsorg. En kommun kan också erbjuda annan verksamhet. I Ragunda kommun finns bl.a. öppen förskola, fritidsverksamhet, näringslivs- och landsbygdsutveckling samt kultursamordnare. Verksamhet inom fritidssektorn styrs i ett regelverk med vision, mål och verksamhetsplaner. I avsnittet berörs också förhållandet mellan Kullstaberget AB och Ragunda kommun, samt mellan Hammarstrands Rodelklubb och Ragunda kommun.

SLUTSATSER

Presenteras i Projektrapporten A6.

REKOMMENDATIONER

1. För att klargöra villkoren för konstbanan i en framtid bör Hammarstrands Rodelklubb och Kullstaberget i Hammarstrand AB, arbeta fram ett tydligare avtal om anläggningsarrende.
2. För en trygg fortsatt utveckling av rodelanläggningen bör frågor om ägarskap av fastigheten Hammaren 7:1 få en slutlig överenskommelse.
3. Utred i närtid hur framtida stora investeringar i konstbanan och ägarskapet i dessa satsningar tillgodoses i ett omarbetat avtal om anläggningsarrende.
4. Samtala om och tydliggör eventuella behov av gemensamma framtida investeringar för parterna Hammarstrands Rodelklubb och Kullstaberget i Hammarstrand AB.
5. Vilka frågor om gemensam drift och skötsel av anläggningarna kan bli aktuella för parterna Hammarstrands Rodelklubb och Kullstaberget i Hammarstrand AB.
6. När de grundläggande frågorna (1-5) är avklarade så ta upp samtal mellan parterna Hammarstrands Rodelklubb, Kullstaberget i Hammarstrand AB och Ragunda kommun om ett mer frivilligt Samverkansavtal kring Kullstabergets Aktivitetspark. En avsiktsförklaring kan vara ett senare steg men är då också mer juridiskt bindande.
7. Utred frågor kring en gemensam vision kring utveckling av Kullstabergets Aktivitetspark. Hur ser den samlade visionen ut för allt vad Ragundabygden har att erbjuda turism och övriga besökare?
8. Utreda och bredda framtidens aktivitetsutbud både sommar och vinter i Kullstabergets Aktivitetspark.
9. Utreda ett framtida gemensamt varumärke för Kullstabergets Aktivitetspark.

A.7 SAMVERKAN IDROTTSORGANISATIONER NATIONELLT OCH INTERNATIONELLT

INLEDNING

I Aktivitet A7 är det ingående arbetet att studera och belysa pågående samarbete med olika idrottsorganisationer såväl lokalt, nationellt som internationellt. Inom Sverige finns idrottens huvudorgan *Sveriges Riksidrottsförbund RF*, vars uppdrag är att stödja och utveckla idrotten som en viktig samhällsfunktion inte minst i den svenska folkhälsans tjänst. I detta samlade organisationsområde finner vi ett stort flertal olika stödområden där bl.a. idrottsanläggningar är av stor betydelse. Stödet till idrotten kan t.ex. omfatta statistik och forskning, elitidrottsstöd och stöd till anläggningar och idrottsmiljöer. Kälksportföreningar i Sverige är medlemmar i *Sveriges Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbund* som också är medlem i RF.

BAKGRUND

Sveriges Olympiska Kommittè SOK och dess arbete finns också belyst där kälksporten under en period av 72 år haft 66 olympier som deltagit i förekommande olympiska vinterspel. Ett mångårigt samarbete mellan kälksporten och SOK där vi pekar på betydelsen av att det ur bredden också växer fram aktiva i elitsammanhang. Vi tror också att SOK:s syn på behovet av idrottsanläggningar inom landet är av stor betydelse.

NULÄGE

Vi belyser också det fantastiska arbete som under projektperioden genomförts i *samverkan* mellan *förbund, lokala/regionala föreningar* och dess medlemmar och inte minst alla tillresta övriga volontärer som med stort intresse tagit sig till Sveriges Nationalarena för kälksport i Hammarstrand. Ett idogt arbete som fått en mycket stor uppmärksamhet i mediabruket. Till och med så stor att Sveriges Näringsminister Karl-Petter Thorvaldsson med följe, avlade ett besök i kälksportanläggningen i Hammarstrand.

Kälksportens internationella kontaktytor är omvitnade och betydelsefulla. Genom medlemskap FIL och IBSF är vårt förbund och Sverige också en del av det internationella tävlingssystemet för kälksportens olika grenar. Vår tidigare ordförande Björn Walden var flerårig representant i både SOK, FIL och i Internationella Olympiska Kommittèen IOK.

Vårt förbunds starka koppling i det internationella nätverket visades 2021 bl.a. i att *representanter från FIL och IBSF kom till Hammarstrand* för att vara behjälpliga med råd inför en framtida utveckling av kälksportanläggningen. Projektet såg deras närvaro som mycket betydelsefull inför framtiden. I slutrapporten återges deras förslag i 9 viktiga steg där inriktningen bör vara att bygga en ”kort bana” upp till 600 meter främst med avsikt på att kunna erbjuda kraftfullt alternativ för framtida internationella ungdomstävlingar. Denna redovisning avslutas med ett antal *rekommendationer* i det fortsatta arbetet.

SLUTSATSER

Presenteras i Projektrapporten A.7.

REKOMMENDATIONER

- För fortsatt utveckling av Hammarstrands kälkanläggning är det av stor vikt att ett fortsatt utvecklingsarbete inte tappar fart vid övergången från förstudie till nästa fleråriga utvecklingsfas.
- Den internationella representationen via kansli och förtroendemannanivån bör hållas levande. Det finns mycket stöd att få ur den samlade expertisen.

Kontakterna och samtal med Sveriges Olympiska kommitté bör också omfatta anläggningsfrågor, speciellt vad gäller kälkåkning och elitidrottens behov.

- När ett första steg tas till fortsatt utveckling av Hammarstrands kälkanläggning, kan också fördjupade samtal börja inledas med FIL och IBSF angående internationellt utbyte i tävlingsverksamheten.
- Kontakterna med RF och SISU bör hållas levande.
- En delegation bör göra ett djupare studiebesök i t.ex. Bludenz i Tyskland.
- Samverkan mellan idrottsorganisationer kan omfatta kunskap om nyskapande av idrottsmiljöer.

A.8 TURISM

INLEDNING

I denna aktivitet ges en bakgrund kring *Turism* som omfattar människors aktiviteter när de reser till och vistas på platser utanför sin vanliga omgivning för kortare tid än ett år för fritid, affärer eller andra syften. Vi noterar att Turismen är en betydande näring för svensk ekonomi, för såväl stad som landsbygd. År 2020 omsatte turismkonsumtionen 184 miljarder kronor i Sverige. En minskning med 38 procent i jämförelse med året innan. Internationellt sett är vi den åttonde största ekonomin i EU (2019).

BAKGRUND

Turismen är en basnäring i Jämtland Härjedalen. Besökare till regionens olika kommuner från Sverige, Skandinavien, Europa och resten av världen, bidrar varje år till att skapa arbetstillfällen och skatteintäkter. Även till Ragunda kommun, även om det är den minst besökta av Jämtland Härjedalens kommuner med sina 38 000 kommersiella gästnätter. Vilket motsvarar 1,5 procent av regionens totala antal gästnätter. I Aktivitet A 8 presenteras också statistik för Turism och Sysselsättning samt för Turism och Konsumtion.

Oavsett målgrupp och reseanledning skapar människor som utövar turism en efterfrågan på en rad olika varor och tjänster. Besökare behöver resa samt ha någonstans att bo, äta och göra olika typer av inköp. Detaljhandel är den enskilt största varugruppen för turismkonsumtion och utgör 32,5 procent. Den följs av utlägg för fritidshus 13,3 procent och inkvartering 12,8 procent. Restaurang står för 9,9 procent av turismkonsumtionen.

NULÄGE

I aktivitet A8 tittar vi vidare på *turismens nuläge* i Ragunda samt kartlägger de boendeanläggningar som finns i Ragunda kommun. Avsnittet innehåller även en undersökning där boendeanläggningar

inom kommunen får ta ställning till vad en fungerande källsportanläggning skulle kunna betyda för utvecklingen av den egna anläggningen och för turismens utveckling i kommunen.

Enskilda företeelser och aktiviteter kan på egen hand utgöra reseanledningar som blir starka nog att locka besökare till en ort eller destination. Men i Hammarstrands fall skulle orten tjäna på att i *samverkan hitta lösningar* för att kunna erbjuda ett brett utbud av aktiviteter, service och handel. Allt inom gångavstånd som innebär att besökaren i princip kan parkera bilen i en vecka vid boende-anläggning och förflytta sig per fot till samtliga aktiviteter. Något som särskilt kan vara lockande för målgruppen bamfamiljer. Kullstabergets Aktivitetspark skulle utgöra själva navet för aktiviteter, sommar som vinter.

Reseanledningar. I ett exempel på reseanledning omnämns vad en Juniorvärldscuptävling inom källsporten skulle kunna innebära för intäkter för Ragunda kommuns näringsliv. Vid applicering av Tillväxtverkets statistik över fördelning av turismens konsumtion i olika varugrupper skulle en Juniorvärldscup kunna innebära intäkter motsvarande 984 960 kr. Utöver detta är det sannolikt att även nationella tävlingar och träningsläger kommer att innebära kommersiella gästnätter med ökad turistisk omsättning som följd.

För att skapa turism behövs reseanledningar. En utveckling av Kullstabergets Aktivitetspark är en sådan möjlighet där ett stort antal aktiviteter, sommar som vinter, skulle kunna erbjudas på gångavstånd från flertalet olika boendeanläggningar. Utöver den rent turistiska sidan av aktiviteterna skulle också en modern och välfungerande källsportanläggning som kan erbjuda möjlighet till träning och tävling, innebära en reseanledning i sig.

Det finns ett antal *boendeanläggningar* i Ragunda kommun. Sex av dem deltog i den undersökning som genomförts inom ramen för projektet. Samtliga uppger att vintern utgör lågsäsong och att det är då behovet av fler gästnätter är som störst. En väl fungerande källsportanläggning skulle starkt kunna bidra till fler gästnätter, framför allt vintertid. Det tror även boendeanläggningarna som deltagit i undersökningen. Det råder stor konsensus bland boendeanläggningarna att en utveckling av Hammarstrands källsportanläggning är viktigt för utvecklingen av turismen i hela Ragunda kommun.

SLUTSATSER

Projektrapporten Aktivitet A.8 omfattar också avsnitt om ett flertal slutsatser som presenterats.

REKOMMENDATIONER

1. Det bör jobbas aktivt med att skapa ett större utbud av reseanledningar till Ragunda kommun.
2. Nya reseanledningar bör främst leda till ökat antal besök och gästnätter vintertid för att utjämna boendeanläggningarnas beläggning i lågsäsong.
3. Nya reseanledningar som skapas bör vara unika i den mån att man främst inte konkurrera med de reseanledningar som andra kommuner i regionen redan framgångsrikt.
4. Samverkan mellan boendeanläggningar och företag/föreningar som erbjuder aktiviteter bör stärkas.

A.9 MILJÖ- OCH KLIMATFRÅGOR

INLEDNING

Varmare temperaturer till följd av klimatförändringar medför stora svårigheter att syssla med vinteridrott. I avsnittet A9 Miljö och Klimat ges en kort bakgrund av den övergripande miljöpolitiken i Sverige och dess mål. Vidare undersöks och presenteras klimatdata samt de förändringar som skett i klimatet de senaste 60 åren i Hammarstrandsområdet kopplat till temperatur, nederbörd och antal dagar med snötäckt mark.

I slutsatserna i detta avsnitt tas ställning till vilken typ av anläggning det i framtiden bör satsas på i Hammarstrand för att kunna bedriva regelbunden verksamhet på ett hållbart sätt.

BAKGRUND

Sveriges miljömål är ett miljömålssystem som består av ett generationsmål och 16 miljö kvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön. Syftet med målen är att bidra till genomförandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen. *Begränsad klimatpåverkan* är ett av de 16 miljö kvalitetsmålen som antagits av riksdagen och innebär att den globala medeltemperaturökningen ska hållas långt under 2 grader Celsius. Vikten av en minskning av denna ökning kan inte nog understrykas för att öka förutsättningarna för att även i framtiden kunna bedriva vintersport även utanför fjällregionerna.

NULÄGE

När vi avser att studera *klimatet* handlar det om att titta på långsiktig genomsnittlig väderdata för en specifik plats och period. Ofta är perioderna så långa som 30 år. För att studera utvecklingen av temperaturer i Hammarstrand har data från SMHI:s mätstation i Krångede A använts. Den ligger närmast platsen för kälksportanläggningen och på en liknande höjd. Klimatdata visar tydligt att temperaturen stigit under samtliga månader december till april när normalperioderna 1961-1990 och 1991-2020 jämförs.

Störst ökning har skett i januari då *medeltemperaturen* stigit med 3,1 grader. Ökningen av hela Sveriges medeltemperatur närmar sig 2 grader. Motsvarande globala värde är ca 1 grad. Den starkare uppvärmningen i Sverige, med framför allt de norra delarna av Lapplandsfjällen, hänger samman med den starkare ökningen av temperaturerna vid polerna. Men vintrarna förväntas även framöver vara den årstiden med störst variation i temperatur mellan enskilda år. Vi kommer således fortsatt uppleva vintrar som är både kallare och varmare än medelklimatet.

Vid jämförelser av de två perioderna 1961-1990 och 1991-2020 vid Krångede mätstation, ökar *nederbörden* för månaderna december, januari och april men minskar för februari och mars. För området Södra Norrland har vintersäsongens längd minskat kraftigt sedan 1980-talet. En viktig indikator för att mäta årstidernas utbredning och klimatets förändring är antal dagar med *snötäckt mark*. För området Södra Norrland har vintersäsongens längd minskat kraftigt sedan 1980-talet.

SLUTSATSER

Presenteras i Projektrapporten A9.

REKOMMENDATIONER

1. att med extern konsultmedverkan, genomföra en miljökonsekvensbeskrivning innan byggnation av en moderna artificiell källsportanläggning enligt beskrivning under aktivitet A1.
2. att en framtida artificiell källsportanläggning byggs och drivs så att klimatpåverkan går i linje med miljökvalitetsmålen
3. att en framtida anläggning i Hammarstrand ska eliminera riskerna för ett begränsat användande av anläggningen på grund av redovisade klimatförändringar, t.ex. nederbörd som regn eller snö, temperaturförändringar över tid, samt isens direkta exponering för solen.

A.10 INVESTERINGAR

BAKGRUND

Det investeringsbehov som framkommit under aktivitet A1 ligger till grund för den bakgrund och nuläge, framtida omfattning, slutsatser och de avslutande rekommendationer som projektledningen med denna förstudies slutdokumentation redovisar. Särskilt påtalas uppdraget om framtida övergripande investeringsbehov, samt finansieringsstrukturer och möjliga vägar till finansieringslösningar.

NULÄGE

Under projektperioden har *Hammarstrands rodelklubb* påbörjat en utveckling av föreningen med inriktning att matcha en framtida utvecklingsprocess, mer om detta beskrivs i Aktivitet A2.

Projektledningen har också behandlat uppdraget utifrån att sondera och bearbeta frågor som berör *markavtal, nyttjanderätt och dispositionsmöjligheter*. I detta sammanhang har ägarfrågor belysts mer ingående i olika organisationsformer t.ex. aktiebolag och ideell förening. Detta redovisas mer ingående i Aktivitet A.1.2. Projektledningen har under projekttiden haft löpande dialog med nuvarande markägare, med Ragunda kommun och med eventuell presumtiv intressent av att köpa anläggningen.

Förstudien har under Aktivitet A10 slutligen inriktats på fortsatt fastighetsägarande av Kullstaberget i Hammarstrand AB. Annan intressent har förekommit då fastigheten Hammaren 7:1 varit aktuell för försäljning under 2021. Vid eventuell annan intressents övertagande har också diskuterats möjligheterna av och dennes intresse för annan finansiering.

Avgörande fråga har nu blivit vilka *finansieringsmöjligheter* som finns för en ideell förening att investera och äga gjorda investeringar över tid, och över eventuella framtida skiftande ägarförhållanden av nämnda fastighet Hammaren 7:1. I detta sammanhang ingår också behovet av att Hammarstrands Rodelklubb i närtid förhandlar med fastighetsägaren om att upprätta ett förtydligande av nu gällande arrendeavtal.

FRAMTIDA ÖVERGRIPANDE INVESTERINGSBEHOV

Projektledningen har under projektperioden samtalat med olika tänkta bidragsgivare och på olika sätt undersökt vilka möjligheter som finns för att finna en finansiering av de investeringsbehov som redovisas under Aktivitet A.1. Dessa presumtiva givare redovisas i grupperna: bidrag, näringsliv, privatpersoner och forskning/utveckling.

Utredningen enligt Aktivitet A1 visar på ett större investeringsbehov under en flerårsperiod. Utgångsläget i vårt fall är att en ideell organisation, Hammarstrands Rodelklubb, är sökande av förekommande projektstöd. Bidragsansökningar omfattas oftast av ett stort regelverk och är till stor del hemmahörande i offentliga organ.

Nedan följer en redogörelse för olika finansierings-strukturer, vilka ligger till grund för våra slutsatser och rekommendationer. Speciellt noteras att flertalet bidragsgivare, utifrån fastställd projektkostnad, också ställer krav på medfinansiering av annan part eller eget kapital. Ur gruppen redovisar vi sju (7) tänkbara givare av bidrag/projektstöd.

Finansieringsstruktur	Bidragsgivare	Omfattning/Inriktning
Bidrag/Projektstöd	Region Jämtland Härjedalen	Regional utveckling - Stöd till idrotts- och rekreativinfrastruktur
	Riksidrottsförbundet	Anläggningsstöd
	Allmänna arvsfonden	Lokaltstöd
	Länsstyrelsen Jämtland	Bygdemedel
	Leader 3sam	Lokala utvecklingsprojekt som tillför bygden något nytt.
	Sparbanksstiftelsen Jämtlands län	Allmän nytta inom bygden
	Jordbruksverket	Investeringsstöd för fritids- och idrottsanläggningar
Näringsliv	Lokala partners	Reklam, synlighet och kännedom.
	Regionala partners	Tillhandahålla produkter, tjänster och upplevelser.
	Nationella partners	
Privatpersoner	Crowd funding	Allmän finansiering
	Andra typer av ideella insatser	Ideellt arbete
Forskning och utveckling	Peak Innovation/Cold Tech	Testmiljöer
	Mittuniversitetet	Byggtekniker
		Klimatlösningar

I det kompletta projektunderlaget för Aktivitet A10, behandlas utdrag ur respektive organisationers hemsidor angående respektive *regelverk för bidragsgivning*. Följande rubriker har vi lyft fram i vårt projektunderlag: Stödets syfte – Vem kan få stöd – Vad kan man söka stöd för – Så mycket stöd kan du få – Så söker du stödet.

Näringsliv

I gruppen näringsliv lyfter vi fram tankar om olika samverkansvägar inom lokala partners, regionala partners samt nationella partners. De frågor vi ställer oss är; Vilken betydelse har en framtida utveckling av anläggningen för Ragunda/Hammarstrand och dess näringsliv? Vilka samverkansfrågor kan lyftas fram? Kan avtal om lokalt partnerskap bli aktuellt? Frågorna kan bli många?

Testmiljöer

Projektledningen har samtalat kring testning av utvecklade produkter inom alla kälksportens områden. Vi har också under projektperioden haft samtal med Peak Innovation i Östersund, en organisation som verkar för innovativa lösningar för företagsutveckling i Jämtland. De erbjöd deltagande i en förstudie kring olika testmiljöer i kallt klimat – Cold Tech.

Projektledningen tyckte erbjudandet var intressant, men avböjde fortsatt medverkan på grund av att Cold Tech studiens fortsättning, låg bortom detta projekts slutförande den 17 juni 2022. Detta hade annars varit en intressant fråga för framtida totalfinansiering av en nyutvecklad kälkanläggning i Hammarstrand.

Klimatlösningar

För att överbygga klimatets påverkan på miljön krävs investeringar i större omfattning. I detta

sammanhang vill projektledningen påtala vikten av samverkan mellan olika presumtiva givare av projektstöd. Mer information kring miljö- och klimatfrågor redovisas under Aktivitet A9.

SLUTSATSER

Projektrapporten Aktivitet A10 omfattar också avsnitt om ett flertal slutsatser som presenterats.

REKOMMENDATIONER

1. att den fortsatta utvecklingen av källksportanläggningen (f.d. rodelbanan) i Hammarstrand bedrivs i ett flerårigt perspektiv 2022-2026.
2. att Hammarstrands Rodelklubb upprättar en *projektplan* för utveckling av källksporten i Hammarstrand.
3. att en officiell *karta* med fastighetsbeteckning Hammaren 7:1 tas fram.
4. att *ritningsunderlag* för källkbanor (rodelbana och snowracebana) tas fram.
5. att ett tydligare *arrendeavtal* med markägare arbetas fram i närtid inkluderande frågor om ägande av byggnader kring konstbanan.
6. att inhämta *markägarens godkännande* utifrån presenteradⁱ projektplan.
7. att nödvändiga *tillstånd* klarlägges.
8. att eventuella *samverkansfrågor* med Kullstaberget i Hammarstrand AB, initialt får en genomlysning. Detta kan ha betydelse för framtida projekt- och investeringsplaner samt för övriga samordningsvinster.
9. att *projektet* och alla *beslut* är *väl förankrade* i Hammarstrands Rodelklubbs olika organ.
10. att *syfte* och *målsättning* tydliggörs i HRK:s framtida projektplaner.

A.11 DRIFTKOSTNADER

INLEDNING

Inriktningen med Aktivitet A11 är att göra en driftskostnadsberäkning vid en nyutvecklad källkanläggning i Hammarstrand. Vi har valt att på ett övergripande sätt lyfta fram skillnaden i driftkostnader för en ny modern anläggning med konstfrysning jämfört med nuvarande anläggning i Hammarstrand. Som jämförelseobjekt har vi valt Bludenz i Österrike, den senast byggda konstfrusna källksportanläggningen i världen som dessutom har barn, ungdomar och juniorer som primär målgrupp.

BAKGRUND

I kapitel A11 vill projektgruppen visa upp en möjlig kostnadsbild som kan inrymmas i en förenings ekonomiska redovisning vad gäller driftkostnader. Vi har kort också valt att lyfta fram det skattemässiga regelverk som finns för ideella föreningar som bedriver eller inte bedriver ekonomisk verksamhet. Dessa avsnitt handlar om kostnader för *drift*, *kapital* och *moms*.

För att en ideell förening ska betraktas som allmännyttig enligt Skatteverkets regelverk ska den uppfylla fyra krav på *ändamål*, *verksamhet*, *öppenhet* och *fullföljd*. Noteras speciellt fullföljdskravet som innebär att föreningen använder minst 80 procent av sina inkomster till den allmännyttiga verksamheten. Föreningen måste alltså fullfölja det ändamål som den beskriver att den har.

Förutom skattemässiga regelverk bör även olika möjligheter för finansiering till investering samt stöd till drift vägas in vid beslut av ägandeform för en ny källsportanläggning i Hammarstrand.

NULÄGE

Under projektperioden har projektgruppen utvecklat ett nära samarbete med ansvariga för källsportanläggningen i Bludenz. Dessa samtal har till stor del handlat om teknik- och ekonomifrågor. Bludenz har växt fram som en referensanläggning till en framtida bana i Hammarstrand eftersom det är den senast och nyligen byggda anläggningen i källsportsfären.

I Projektrapporten A11 redovisas en detaljerad jämförelse mellan Hammarstrand och Bludenz, vad gäller energiförbrukning och andra faktorer som demografi, fordon och arbetskraft. Ur dessa noteras jämförelse i energiförbrukning för perioden 2021-2022, enligt följande:

Bludenz	280 556 Kwh
Hammarstrand	18 182 Kwh

Elförbrukningen i den konstfrusna anläggningen i Bludenz är alltså cirka 15 gånger högre under jämförelseperioden än i Hammarstrand som helt saknar konstfrysning. Det som förbrukar energi i Hammarstrand är bland annat vattenpumpar, uppvärmning av byggnader samt belysning.

Det är så klart inte chockerande på något sätt att en konstfrusen anläggning kostar mer att driva än en anläggning som inte är konstfrusen, sett till elförbrukning. En större anläggning som Bludenz som dessutom är öppen mer och har fler stora nationella samt internationella arrangemang och regelbunden turistverksamhet tarvar såklart även större insatser i form av arbetskraft. En ny moderna anläggning som Bludenz innebär dock färre arbetstimmar för att islägga och underhålla isen då metoden med snömurning som används i Hammarstrand är både tidskrävande och fysiskt tungt.

Men med ökade kostnader för drift kommer så klart även större möjligheter att hålla anläggningen öppen för verksamhet och därmed blir det möjligt att göra en affärsmässig planering för att få banan att gå runt rent ekonomiskt. Som det är i dag blir det svårt att hålla större internationella evenemang då osäkerheten kring banans drift är allt för stor.

Ekonomi i övrigt för Hammarstrands Rodelklubb vilket även innefattar drift av anläggningen presenteras närmare i Projektrapporten under Aktivitet A2 – Hammarstrands Rodelklubb.

SLUTSATSER

Projektrapporten Aktivitet A11 omfattar också avsnitt om ett flertal slutsatser som presenterats.

REKOMMENDATIONER

1. Av ekonomiska och miljöskäl bör en framtida anläggning byggas utifrån teknik med moderna energilösningar.
2. I ett förprojekteringsarbete bör energifrågorna, tidigt få en hållbar struktur över tid.
3. I takt med en samlad turismutveckling vad gäller naturbanan med snowraceråkning och prova på åk i framtida källkanläggning, kan det också finnas möjlighet till en ekonomisk utveckling.
4. Sommaraktiviteter i källsportanläggningen är av stort intresse. Ska ingå i ett framtida utvecklingsprojekt av anläggningen. Kan ex handla om källåkning på hjul och cykling.

5. Viktigt att marknadsföring fortsatt håller en hög nivå, vilken blir enklare när den konstfrysta anläggningen kan erbjuda mer stabilitet i öppettider.
6. Genomföra en djupare utredning huruvida driften av anläggning ska hanteras av ett bolag som är momspliktigt eller av ideell förening.

3. SAMMANFATTNING AKTIVITETER B.1-B.6

3. SAMMANFATTNING AKTIVITETER B.1-B.6

Detta avsnitt i Projektrapporten visar kort när och vad som gjorts angående arbete och övriga åtgärder inom de olika delmomenten i Aktivitet B. Totalt har 817 mantimmar utförts av volontärer.

Aktivitet B som omfattar följande områden:

- Åtgärd B.1 Snöskoter; renovering av gammal alternativt inköp av ny begagnad.
- Åtgärd B.2 Belysningsåtgärder upp till 300 m nivån.
- Åtgärd B.3 Högtalar-/ kommunikationsanläggning.
- Åtgärd B.4 Säkrare infrastruktur inom området.
- Åtgärd B.5 Vattenförsörjning, pump e.t.c.
- Åtgärd B.6 Justering av ban- och målkurva mtrl.

INSATSER SOM GJORTS

Åtgärd B.1 - Reparation av snöskotrar

Genomfört under 2021. Bägge snöskotrarna är slutligen reparerade.

Åtgärd B1 klar och avslutad.

Åtgärd B.2 - Belysning 300 m

Genomfört under 2021. Utbyte skedde till 600 m. Ej för TV sändningar. Mycket stora krav får eventuellt tillgodoses senare.

Åtgärd B2 klar och avslutad.

Åtgärd B.3 - Kommunikationsanläggning

Inköpt 6 st. radioapparater av MB Mobilkontakt. Befintlig kommunikationsanläggning har testas/servats inför säsong 2021-2022.

Åtgärd B3 klar och avslutad.

Åtgärd B.4 - Säkrare infrastruktur inom området.

En liten begagnad pistmaskin (Iller) är inköpt av Projekt Kälksport Hammarstrand. Ett avtal är upprättat mellan Skridsko- Kalk- och Rullidrottsförbundet och Hammarstrands Rodelklubb om placering av den inköpta pistmaskinen. Jordbruksverkets blankett (inköp av begagnad produkt) är undertecknad av Compasso AB. Pistmaskinen är testad/provkörd och igång i verksamheten.

Åtgärd B4 klar och avslutad.

Åtgärd B.5 - Vattenförsörjning

Pumpar (2 st.) har monterats bort ur anläggningen för transport till service och renovering. Svårighet att få tag på reservdelar. Ny pump inköpt och installerad.

Åtgärd B5 klar och avslutad.

Åtgärd B.6 - Justering bana och målkurva

Utförd under hösten. Åtgärd avslutad

857 timmar ideellt arbete

Arbetet är klart och till stor del utfört med ideella krafter tillsammans med företaget Compasso AB.

Banan justerad och klar för att kunna åka från 600 meters nivån.

Grävarbeten har utförts för friläggande av ingång i Målkurvan samt vid utgången i Dongkurvan, och därefter omfattande snickeriarbeten i dessa kurvor. Reparationsarbeten har också utförts vid övriga kurvor; Ding, Sune, Lady, Doff och Ole, upp till 600 m.

Åtgärd B6 klar och avslutad.

TEST FÖR INTERNATIONELL TÄVLINGSVERKSAMHET

Som avslutning säsongen 2021-2022, efter färdigställande av konstbanan enligt projektets kortsiktiga åtgärder och ett antal träningsåk under säsongen, var det så dags den 12 mars för test av banan med sikte på framtida internationell tävlingsverksamhet. SM tävlingen i Skeleton blev en första test av anläggningen efter upprustningsarbetet av nedre delen av banan. Noteras ca 200 åskådare.

REKOMMENDATIONER

1. Konstbanan är nu färdig efter att ha genomfört Kortsiktiga åtgärder enligt Aktivitet B. Ett stabiltinterväder har bidragit till en lyckad kälksäsong. Viktigt att samtal och planeringsarbete nu kommer igång kring utveckling av konstbanan i Hammarstrand.
2. Utredningen Projekt Kälksport Hammarstrand blir klar under våren 2022. Viktigt att denna ligger till grund i det fortsatta utvecklingsarbetet. Officiella mottagare av projektets resultat är Hammarstrands Rodelklubb, Ragunda kommun, Region Jämtland Härjedalen, Peak Innovation Östersund, RF/SISU Jämtland Härjedalen och Svenska Skridsko-, Kalk- och Rullidrottsförbundet.
3. Anläggningen behöver genomgå en flerårig utvecklingsfas i syfte att vädersäkra anläggningen, så att kalkåkning i framtiden kan genomföras oberoende av klimatförändringar med milda vinterperioder.

4. AVSLUTANDE REKOMMENDATIONER

4. AVSLUTANDE REKOMMENDATIONER

INLEDNING

I detta avsnitt lyfter projektgruppen fram vilka möjligheter man ser att gå vidare med en långsiktig utveckling av kälksportanläggningen i Hammarstrand. Det pekas även på ett antal utmaningar med ett storskaligt anläggningsprojekt samt ett antal avslutande rekommendationer. Projektgruppen avslutar med att föreslå vad nästa steg skulle kunna vara i processen att etablera en ny kälksportanläggning.

MÖJLIGHETER

- Det finns en befintlig anläggning på platsen idag. En plats som väl lämpar sig för utveckling av en modern kälksportanläggning.
- Möjlighet att bedriva olika sorters kälksportaktiviteter på is och snö för både idrottsliga och turistiska målgrupper.
- Stor efterfrågan på anläggningar utformade för barn och ungdomar internationellt.
- Kälksportanläggningen blir en del Kullstabergets Aktivitetspark som ett turistiskt nav med sommar- och vinteraktiviteter.
- Utveckling av persontransporter via tåg med anslutning till omkringliggande flygplatser som Höga Kusten Airport.
- Nya klimatsmarta byggtekniker och lösningar för konstfrysning.
- Det finns en positiv inställning till en utveckling av kälksportanläggningen bland ortens boendeanläggningar.

UTMANINGAR

- Klimatet.
- Stora behov av kapital för investeringar.
- Hållbarhet i organisation och ekonomi för drift, underhåll och utveckling av kälksportanläggningen.
- Markägarfrågan.
- Hammarstrands Rodelklubbs starka engagemang är kopplat till ett fåtal personer.
- Infrastruktur för resor till och från Hammarstrand samt inom destinationen.
- Tillgången till kommersiella bäddar.
- Kommunalt och regionalt engagemang.

AVSLUTANDE REKOMMENDATIONER

- En modern källsportanläggning i Hammarstrand kan kraftigt bidra till en utveckling av sporten och orten.
- En ny anläggning måste var konstfrusen och ha väderskydd för att kunna garantera is under en given period av året. En förutsättning för att skapa en affärsplan för en hållbar utveckling av anläggningen över tid.
- En ny anläggning bör ha barn, ungdomar, nybörjare och turister som primära målgrupper.
- Markägarfrågan måste få en långsiktig lösning som möjliggör investeringar och drift över tid.
- En ny anläggning måste byggas med klimatsmarta lösningar för att minimera energiförbrukning och anläggningens påverkan på klimatet.
- Samverkanslösningar krävs för att säkerställa nödvändig arbetskraft för drift och underhåll.
- Källsportanläggningen och slalombacken bör på sikt integreras inom ramen för konceptet Kullstabergets Aktivitetspark vilket blir navet i Hammarstrands framtida turismutveckling.

NÄSTA STEG

Tillsätta en projektgrupp med medlemmar från Hammarstrands Rodelklubb, SweSports och flera intressenter som har uppdraget att genomföra en förprojektering i syfte att utreda:

- Hur tillgång till markanvändning som möjliggör nödvändiga investeringar kan säkras.
- Ritningar och budget för investering av en modern, konstfrusen och klimatsmart anläggning.
- Driftkostnader och driftorganisation.
- Val av byggmetoder och system för konstfrysning.
- Vilka nödvändiga tillstånd som krävs för en vidare utveckling.
- Möjligheten till liftburen persontransport för åkning i Naturbanan (snowracer och alpinrodel), möjligen som en integrering med befintlig slalomanläggning.
- Finansiering för ett kommande genomförande.
- En fördjupad samverkan med andra aktörer som kommun, region, näringslivet och idrottsrörelsen.

SWE SPORTS

IDROTT OCH FRILUFTSLIV HELA LIVET

Svenska Skridsko-, Kälk- och Rullidrottsförbundet

Besöksadress: Idrottens Hus, Skansbrogatan 7, 118 60 Stockholm

E-post: info@swesports.org

Tel: +46 8 699 60 00

Hemsida: www.swesports.org

Lokalt ledd utveckling

LEADER

3SAM

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling. Europa
investerar i landsbygdsområden